

Broedvogels van het Selwerderhof in 1994

Peter & Caroline Elfferich

In 1994 hebben wij de begraafplaats Selwerderhof in de stad Groningen op broedvogels onderzocht. Alhoewel het Selwerderhof als een goed vogelgebied bekend staat (in 1994 o.a. Bladkoning) is het voor zover ons bekend nooit eerder volgens SOVON-richtlijnen op broedvogels onderzocht. Alleen in 1986 is een eerdere inventarisatie uitgevoerd, maar aangezien destijds een andere methode is gehanteerd, zijn de gegevens niet goed met elkaar te vergelijken. Vanaf 27 maart tot 27 juni zijn 13 bezoeken aan het gebied gebracht. Negen bezoeken in de vroege ochtend en vier avondbezoeken. De resultaten zijn na afloop van het broedseizoen geïnterpreteerd volgens de SOVON handleiding van 1993.

Ligging van het gebied

De begraafplaats Selwerderhof ligt net ten noorden van de noordelijke ringweg. Het gebied grenst aan een weilandgebied achter Paddepoel en nieuwe bosaanplant op het universiteitscomplex Zernikepark. Het gehele terrein is ca. 48 ha groot en erg divers van structuur. Voor de telling is het gebied in tweeën gedeeld (deelgebieden A en B, zie figuur 1) zodat twee gebieden ontstaan met een redelijk éénvormige structuur maar met een geheel eigen karakter.

Biotoop Deel A

Deel A is ca. 17 ha groot en dient als eventuele uitbreiding van de huidige begraafplaats. Er wordt geen onderhoud gepleegd, waardoor na eind juni het gebied bijna ontoegankelijk wordt door de ondoordringbare vegetatie van riet, distels, brandnetels en reuze-bereklaauwen. De rietlanden zijn plaatselijk zeer nat en er zijn enkele plasjes en moeraszones. In de bosjes staan veel dode bomen, terwijl de ondergroei plaatselijk zeer dicht is. De begroeiing bestaat vooral uit meidoorn, wilg en populier.

Biotoop Deel B

Deel B is ca. 31 ha groot en bestaat vrijwel geheel uit begraafplaats. Hier wordt wel intensief onderhoud gepleegd. Perken en bosjes rond de graven worden kortgehouden waardoor er weinig ondergroei is. Het middengedeelte is derhalve minder vogelrijk. De beste stukken liggen hier aan de randen en in het bos aan de noordzijde. Er is een grote verscheidenheid aan bomen en struiken te vinden waaronder treur-

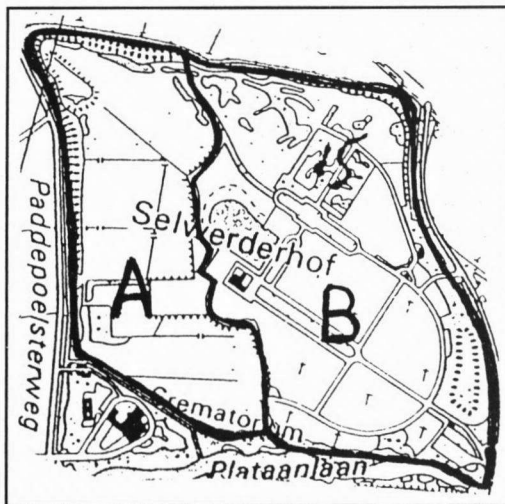
berken, sierheesters, sparren en coniferen.

Deze verscheidenheid aan begroeiing biedt veel soorten een groot aanbod aan voedsel en nestplaats.

Bespreking van enkele soorten

De aantallen broedparen die we in 1994 in het Selwerderhof hebben vastgesteld zijn weergegeven in tabel 1.

Omdat er geen eerdere inventarisaties volgens SOVON-richtlijnen zijn uitgevoerd in het Selwerderhof, is het moeilijk iets over aantalsontwikkelingen te zeggen. De inventarisatie van 1986 geeft een gelijk beeld wat betreft de soorten die in het gebied voorkomen, maar de

Figuur 1. Het Selwerderhof, biotoopdelen A en B.

aantallen liggen door de andere telmethode (nesten localiseren) beduidend lager. Alleen voor de Blauwe Reiger zijn de getallen bekend vanaf 1983, zodat een grafiek kan worden opgesteld van het verloop van het aantal broedparen (figuur 2).

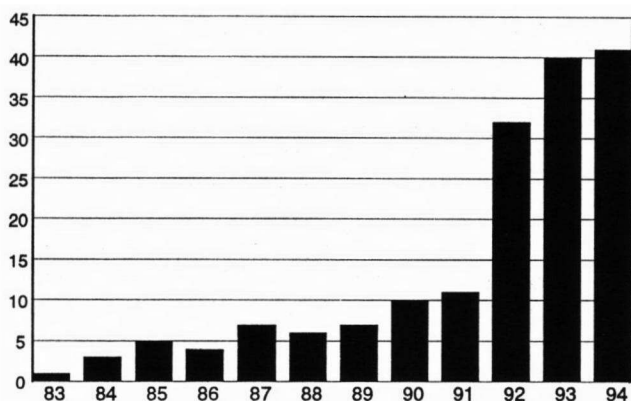
Opvallend is de sterke groei van de kolonie na 1991, waarna in de laatste jaren een stabilisatie van ongeveer 40 broedparen optreedt. Of de plotselinge stijging in 1992 te wijten is aan ondertelling in 1990 en 1991, of dat er echt een explosieve groei is geweest, is ons niet duidelijk. Net als elders in het land lijken de Blauwe Reigers de laatste jaren meer te profiteren van het voedselaanbod in de stad. Ook de ligging op de grens van stad en platteland is natuurlijk ideaal voor een reigerkolonie. Roofvogels als Buizerd, Bruine Kiekendief, Sperwer en Boomvalk zijn goed vertegenwoordigd in de

broedvogelbevolking. Kennelijk dienen de ontoegankelijke bossen van de Selwerderhof als broedplaats voor deze soorten die veelal in de wijde omgeving op jacht gaan. Ransuilen die wel in 1986 gebroed hebben, zijn in 1994 niet door ons waargenomen. De Bruine Kiekendief broedde in een overjarig rietveld. Op 7 mei werd het mannetje waargenomen met nestmateriaal. Het eerste ei werd gezien op 12 mei en op 30 juni zijn uiteindelijk 3 jongen geringd. Buizerd en Sperwer werden veelvuldig jagend in het terrein waargenomen, éénmaal werd ook een Havik gezien.

Holenbroeders als Grote Bonte Specht en Boomkruiper zijn algemene broedvogels vanwege het grote aanbod aan dode bomen in deel A. In maart 1995 is een paartje Kleine Bonte Specht gezien, het lijkt ons niet onwaarschijnlijk dat ook deze soort hier tot broeden komt.

Tabel 1. Aantallen broedparen in het Selwerderhof in 1994.

Soort	A	B	totaal	Soort	A	B	totaal
Blauwe Reiger	41	-	41	Rietgors	3	-	3
Wilde Eend	10	5	15	Spotvogel	-	2	2
Bruine Kiekendief	1	-	1	Braamsluiper	2	3	5
Sperwer	-	1	1	Grasmus	3	1	4
Buizerd	2	-	2	Tuinfluiter	8	9	17
Boomvalk	-	1	1	Zwartkop	9	17	26
Fazant	2	3	5	Tijftjaf	16	20	36
Meerkoet	1	2	3	Fitis	14	16	30
Waterhoen	-	1	1	Grauwe Vliegenvanger	-	2	2
Scholekster	-	1	1	Bonte Vliegenvanger	-	1	1
Houtduif	8	15	23	Staartmees	1	4	5
Koekoek	2	-	2	Matkop	1	2	3
Grote Bonte Specht	5	3	8	Pimpelmees	4	8	12
Witte Kwikstaart	-	1	1	Koolmees	7	13	20
Winterkoning	21	23	44	Boomkruiper	2	6	8
Heggenmus	4	10	14	Wielewaal	1	-	1
Roodborst	9	15	24	Gaai	3	4	7
Nachtegaal	-	6	6	Ekster	1	-	1
Gekraagde Roodstaart	3	6	9	Kraai	3	6	9
Zwarte Roodstaart	-	1	1	Spreeuw	2	-	2
Merel	18	33	51	Vink	2	16	18
Zanglijster	8	21	29	Groenling	-	8	8
Grote Lijster	1	1	2	Putter	-	1	1
Sprinkhaanzanger	4	-	4	Goudvink	-	1	1
Rietzanger	2	-	2				
Bosrietzanger	10	2	12	aantal broedparen	245	292	537
Kleine Karekiet	11	1	12	aantal soorten	38	41	51

Figuur 2. Ontwikkeling van het aantal broedparen van de Blauwe Reiger in het Selwerderhof 1983-1994.

Uit tabel 1 blijkt dat het Selwerderhof een klein bolwerk is voor de Nachtegaal. De territoria zijn vooral gelegen aan de randen van deel B. Van 23 april tot 13 juni werden de bezoeken opgeluisterd door de welluidende zang van deze moeilijk waarneembare vogels. Ook de rietvogels, die juist deel A bevolken, hebben we meer gehoord dan gezien. Het rietland in deel A bestaat uit droge en natte gedeelten. Kleine Karekiet en Rietzanger broeden in de natte gedeelten terwijl de Sprinkhaanzanger en Bosrietzanger uitsluitend op de drogere rietlanden waren te vinden.

Slechts één broedgeval van de Ekster kon worden vastgesteld, wat erg weinig lijkt voor dit gebied. Mogelijk wordt dit veroorzaakt door concurrentie van Kraaien. Vooral tijdens de nestbouw hebben Eksters veel last van de Kraai. Naast een redelijk aantal broedende Kraaien telden we in mei en juni ook groepjes van 30 tot 40 niet broedende Kraaien in het gebied. Gaaien broedden met 7 paar en hebben door hun verborgen nestgedrag wellicht minder te maken met concurrentie van Kraaien.

Tenslotte willen we wijzen op het grote aantal broedende Vinken en Groenlingen in deel B, terwijl in deel A slechts 2 broedparen van de Vink werden waargenomen. Het voorkomen van veel soorten heesters en coniferen in deel B biedt vinkachtigen voedsel en nestgelegenheid. Als eindconclusie kunnen we stellen dat het Selwerderhof een gebied is met een zeer rijke en gevarieerde vogelbevolking die ook in de komende jaren het monitoren waard is.

*Peter & Caroline Elfferich. Scheltemaheerd 45
9736 AJ Groningen. 050-423283*